

Valami személyes

Engem még jóemlékű tanáraink arra tanítottak, hogy személyes dolgokkal legfeljebb a lírai költő állhat elő, az epikusnak viszont – a publicistának meg pláne! – az a dolga, hogy a közösség jelentős kérdéseit hánnyal-ja-vesse meg az ilyesmire fogékony szellemi partnereivel, netán ellenfeleivel. S bár a XIX. század költőihöz szóló híres Petőfi-vers megjelenése óta már többször is bebizonyosodott, hogy személyes és közösségi mondanivaló gyakran fedi egymást, s a költő vagy az író éppen akkor alkot igazán nagyot, ha saját bűját-örömet úgy tudja kifejezni, hogy az közügyként is megállja a helyét.

S ilyen legyen dalom: egy villám fénye,
Egy könny, kimondva ezrek kínjait;
Kit nem hevít korának érzeménye,
Szakítsa ketté lantja húrjait!

(Br. Eötvös József:
Én is szeretném)

Nincs más hátra tehát, mint arra kérnem tisztelt olvasóimat, hogy döntsék el maguk: az alább elmondandók magánügynek, közügynek vagy netán valami köztesnek tekinthetők-e. Azon kívánnék ugyanis nyilvánosan eltöprengeni (miután azt magamban már többször is megtettem), hogy vajon tagja vagyok-e még többedmagammal együtt a 15 éve egyre szaporodó délvidéki magyar pártok valamelyikének. Bár talán ennek eldöntését a legokosabb volna délvidéki magyar vezéreinkre bízni, akiknek száma már meg is haladta a hagyományos hetet (igaz, nem egyidejűen), és egyre inkább közeledik ahhoz a mennyiséghez, amelyből a szólás szerint „tizenkettő tesz ki egy tucatot.”

Az egész dolog úgy kezdődött, hogy mielőtt 1990. március 1-jén megalakult a II. világháború utáni első délvidéki magyar érdekszervezet, a ma már „történelminek” mondott VMDK, a kezdeményezők Zentán is összehívták az érdekelteket, hogy megismertessék velük az alakulóban levő pártkezdemény alapszabályait.

A Magyar Szó–Tiszavidék Petar Drapsin (ma: Posta) utcai helyiségében mintegy tucatnyi érdeklődő gyűlt össze (s nem is mindenki volt zentai). Az alapszabálytervezet futólagos áttekintése során nekem (és egy csókai fiatalembernek) az tűnt fel, hogy a tagság megszűnésére vonatkozó okok között nem szerepel a kizárás. Kérdésünkre azonban Ágoston és Vékás (elvtársakból frissen átvédlett) urak azt a magyarázatot adták, hogy modern nyugati polgári pártokban, amilyenek majd a miénk is válik, ismeretlenek az ilyen bolsevista csökevények, innen senkit sem lehet kizárni, bármilyen nézeteket is valljon, hiszen a nézetkülönbségek kompromisszumkész egyeztetése leendő szervezetünk egyik legfőbb feladata lesz.

Természetesen mindannyian megnyugodtunk, és így is maradtunk vagy három éven át, amikor is 74-ünket dr. Hódi Sándor alelnökünkkel az élen ki nem rúgtak a szervezetből (akkor már pártból), amiről azóta sem tudjuk, hogy a „modern nyugati demokratikus pártok” módszerei alapján történt-e, ám efelől a Magyar Szóban megjelent egész oldalas fizetett közleményből sem értesültünk. Egyszóval: kirúgtak bennünket mindenféle procedurális folyamat – netán fellebbezési lehetőség – teljes mellőzésével...

Minthogy ebből a (talán csak minket, a kirúgottakat) meglepő fejleményből arra a következtetésre jutottunk, hogy a VMDK vésszesen kezd hasonlítani vezetőinek hajdani anyapártjára, a JKSZ-re és annak külföldi testvérpártjaira, amelyek ugyancsak nem tűrték a frakciókat és az azzal járó többszólamúságot sem, 1994 júniusában megalakítottuk (Zentán) a Vajdasági Magyar Szövetséget (VMSZ) mint ernyőszervezetet, amely bármilyen ideológia iránt elkötelezett egyént és szervezetet befogad, ha annak célja a délvidéki magyarság önrendelkezési jogainak az érvényesítése. A VMSZ-en belül pedig létrehoztuk a Kereszténydemokrata Tömörülést mint a VMSZ tagszervezetét, minthogy mi - a VMSZ-be szociáldemokrata programmal belépett haj-

dani KSZ-tagok ellenében – az ezeréves magyar keresztény értékrendet és erkölcsöket kívántuk képviselni. Elképzeléseink helyességét igazolta a VMDK ellenében kivívott elsöprő választási győzelem, melynek nyomán a hajdani „egyetlen” délvidéki magyar párt igencsak jelentéktelenné vált, majd szétesett.

Közben azonban nem várt esemény következett be: Csubela Ferenc elnökünk korai tragikus halála, melynek nyomán Kasza József szabadkai polgármester került a szervezet élére. Megjegyzendő, hogy eredetileg csupán a Vajdasági Reformpárt és a VMDK kettes jelöltjeként volt hajlandó részt venni az első többpárti választáson, de miután belátta, hogy addigi pártjának, a Vajdasági Reformpártnak a színeiben semmilyen sikert sem tud elérni a tartományinál magasabb szinten, kilépett a kommunista ideológiát szociáldemokrata színekkel átfestő és egyre jelentéktelenebbé váló pártból. (Később a jórészt volt kommunistákból verbuválódott Reformpárt híveinek nagyobb része a Demokrata Párthoz vagy a Labus-vezette G-17-hez csatlakozott főként vezetőjüknek a vajdasági érdekeket eláruló magatartása folytán. A VMDK marginalizálása után Kasza József hozzálátott az „ernyőszervezet” radikális lebontásához, azaz többszámú zenekarból egyszólamú zsoldárkórossá való átalakításához.

Ehhez elsősorban a Tisza menti tömbmagyarságot képviselő Kereszténydemokrata Tömörülés - KDT eliminálására volt szükség, minthogy annak társelnökei, valamint néhány elnökségi tagja a VMSZ vezető szerveiben (Elnökségében és Tanácsában) is jelentős szerepet játszottak, s ezzel a szabadkai „központ” hangadóinak korlátlan cselekvési szabadságát tették kérdésessé. Kasza úrnak a szabadkai viszonylagos többségi és a peremvidéki (bánsági, dél- és nyugat-bácskai) szöványmagyarság képviselőinek a felhasználásával, valamint a helyhatósági választások során adódó pozícióküzdelmek célszerű kanalizálásával sikerült is az egyszólamúságra veszélyes elemeket kiszorítani a pártvezetésből, majd a 2000. márciusi topolyai közgyűlés után – az alapszabályok gyökeres módosítása, azaz a kollektív tagság intézményének eltörlése által – a VMSZ-ből is.

Időközben a délvidéki magyar kereszténydemokrata pártok (volt belőlük vagy három) többszöri kísérletet tettek az egyesülésre, ami végül néhányuk

megszűnéséhez vezetett. Végül a Papp Ferenc által irányított Vajdasági Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom (VMKDM) és a Török Árpád–Varga Tibor kezdeményezésére alakult Kereszténydemokrata Európa-Mozgalom hajtotta végre az egyesülést (főleg a VMDP és a VMSZ disszidenseivel), s a KDT feloszlása után magam is úgy láttam jónak, hogy ebben a politikai szervezetben folytatom közéleti tevékenységemet.

Csakhogy az egy évtizeden át folyó délszláv polgárháborúk során alaposan megcsappant és zömében demoralizálódott délvidéki magyarság nagyobb része teljes passzivitásba húzódott vissza. Így aztán az addig még sikeresnek mondható VMSZ is elvesztette szavazói jó részét, s már az addig kétségkívül az érdekövezetében tartó hét magyar többségű községben is kénytelen volt választási koalícióra lépni különböző szerb (még jó, ha nem nacionalista) pártokkal, sőt ma már az is megesik, hogy az önkormányzati pozíciókért folyó, késhegyre menő harcok során akár kevésbé szalonképes politikai ellenfelekkel is lepaktálnak délvidéki magyar pártjaink. Szembetűnő, hogy némelyikük még a pokolbéli ördöggel is képes szövethetni, hogy biztosítson valamely zsíros pozíciót, vagy kiszorítsa a helyi önkormányzatból a „konkurens” magyar pártot.

Ha majd egyszer valaki megírja délvidéki politikai életünk rendszerváltás utáni történetét, figyelmébe ajánlom a fentebb már vázolt kollektív kizárásokkal kapcsolatban váratlan fordulatot vett eseményeket. Az történt ugyanis, hogy a két nagy „kiközösítő”, a VMDK és a VMSZ – s ide minden esetben a pártvezér neve helyettesíthető be! – egyaránt visszafogadta a hajdan kiközösítetteket vagy legalábbis azok egy részét. Egymással versengve a nagyvonalúságban dr. Páll Sándor, a VMDK jelenlegi elnöke – miután kizárta a hajdani elnököt és annak hűségese mamelukjait, sőt bírósági úton elvitatta tőlük az általuk alapított párt nevének használati jogát is - kollektívan rehabilitált és visszafogadott mindenkit, akiknek kizárásával annak idején maga is egyetértett, s ezzel egy az egyben elismerte, hogy az egész kizárás tulajdonképpen a bolsevista időkből oly jól ismert koncepciós pörök halvány utánpótlása volt. (Annak idején a Keszég-féle Naplóban magam is megírtam, hogy ezer szerencsénk, amiért Ágoston és Vékás urakat mindeddig nem sikerült megválasztanunk a Magyar Autonóm Terület kormányfőjének és belügyminiszterének, mert kizárás helyett akár fel is költethettek volna bennünket – méghozzá szemrebbenés nélkül!)

A Kasza József nevével fémjelzett VMSZ sem maradt le nagylelkűség tekintetében dr. Páll Sándortól: újabb metamorfózisa során, amely most két délvidéki magyar törpepárt, a VMPP és a KDEM kollektív felvételében jutott kifejezésre, eddigi irányelveiben úgyszólván 180 fokos kurzusváltás történt. Különösen az utóbbi törpepárt „nagylelkű” befogadása megdöbbentő, ha tudjuk, hogy éppen az azt létrehozók kizárása miatt volt szükség a „kollektív” tagság státuszának megszüntetésére. Vagy talán csak a VMSZ pluralizálását követelők eltávolítása lett volna a cél, s minthogy azok egy része időközben távozott a KDEM-ből és egyúttal a politikai életből is, így már elképzelhető a VMPP mellett a KDEM megjelenése is a VMSZ politikai palettáján? Mindenesetre a VMSZ-vezetőség gondosan ügyelt arra, hogy az említett két törpepárt – a politikai dekoráció szintjén maradván – ne sok vizet zavarjon a VMSZ-nek a borsevista időkre emlékeztető egyszemélyi-voluntarista politikai vonalvezetésében.

S mindezek után engedtessek meg, hogy rátérjek a címben s írásom bevezető soraiban már felvetett személyes ügyre, ami tulajdonképpen egyetlen kérdésből áll. Ez a kérdésfeltevés annál is inkább indokolt, mivel Kasza elnök úr legutóbbi megválasztása alkalmából úgy nyilatkozott, hogy ez az utolsó megbízási időszak, amelyre még elvállalja ezt a jelentős megterhelésekkel (persze, ne gondoljunk itt a nem csekély anyagi és súlygyarapodásra!) járó tisztséget, másrészt a saját élemedett koromra (most lettem 71 éves) való tekintettel is megtörténhet, hogy több alkalom már nem lesz a kérdésfeltevésre. (Bár Kasza úr áldozatkészségét ismerve még nem is olyan biztos, hogy négy év múlva nem fog engedni elkötelezett hívei rábeszélésének.) Tehát amíg nem késő, hadd kérdezzem meg: hogyan is áll most a helyzet a KDEM kollektíven kizárt tagjaival? Vajon most azokat is visszavették-e a VMSZ-be, akiket annak idején kizártak, vagy csak azokat vették fel, akik a kizárás után lettek KDEM-tagok? S vajon mi lesz mindezek után velünk, akiket még dr. Páll Sándor úr is – minden elismerést megérdemlő módon, bár megkérdésünk és beleegyezésünk nélkül – visszavett a VMDK-ba (is)?

Ne szólj szám,...

Már megint vajdasági magyarverésről adott hírt az újság. (Valószínűleg a rádió és a tévé is, csakhogy azokat az utóbbi időben már nem hallgatom, nem nézem.) Ezúttal Újvidéken vert meg négy szerb fiatal két magyart, mert az utóbbiak – szörnyű kimondani! – anyanyelvükön beszélgettek az utcán.

Az ilyen és az ehhez hasonló hírek lassan már megszűnnek a szenzáció erejével hatni, de ennek ellenére mégsem tudok napirendre térni felettük. A hír olvastán felidéződik bennem annak a két magyar fiatalnak az esete is, akiket nemrég egy palicsfürdői szórakozóhelyen vertek meg ugyanezen okból, mégpedig egy nagyobb társaság kellős közepén, miközben a társaság tagjai – köztük az is, akit elsőként pofoztak fel a magyar szó hallatán felháborodott szerb fiatalok – valódi angol hidegvérrel szemlélték a felpofozott társuk védelmére kelt barátjuk leütését, földre teperését, majd ott fejbe és oldalba rugdosását. A hírlapíró szerint is igen bölcsen és kiváló taktikai érzékkel, mert így, lám, az elsőként inzultált fiú is megúszta egy taslival, a rendkívül diplomatikusan viselkedők meg minden verés nélkül, minthogy a felháborodott szerbek csak az egyetlen visszaütőt ruházták meg – igaz, őt elég alaposan! S hogy mindezt egyetlen arcizomrándulás nélkül végignézték, így még a rendőrségi előállításal járó kellemetlenségeket és hercehurcát is megúszták. Persze, az államnyelvű huligánok úgyszintén...

Nekem viszont már a hír olvastán is kinyílt a kényelű kisbicska a zsebemben, s nem csupán azért, mert ugyanekkor folyt Szabadkán egy tolerancia-konferencia, amelyen a magyarországi és a Szerbia és Montenegró-i delegátusok nem győztek fülig érő szájjal mosolyogni és válogatottan kedves dolgokat mondani egymásnak.* Természetesen ki-ki a maga nyelvén, amit aztán a tolmács(ok) úgy fordított(ak) le, ahogy akart(ak). Én viszont még ma is azon töprengök, hogy vajon megérte volna-e, ha a palicsi magyar társaság alaposan helyben hagyja a község hivatalos használatban levő nyelveinek ügyében egyet nem értő erőszakoskodókat, és vállalja az ezért kiróható akár 15 évi fegyházbüntetést is, mint temerini sorstársaik.

Hát nem is tudom...De talán azért nem ártana, ha ilyen esetben megjelenének a civilizált világ szórakozóhelyein általában kidobófiúkként alkalmazni szo-

kott markos gyerekek (az utcákon meg az éjszakai órákban is járőröző rendőrök), és eligazítanak az ilyesféle nyelvvitákat a még nálunk is hatályban levő jogszabályok értelmében. Vagy ha hatóságaink nem képesek a megfelelő rendfenntartási intézkedéseket fogantatni, úgy nemzeti szervezeteinknek kellene gondoskodniuk hatékony önvédelmi csoportok megalakításáról és fenntartásáról minden egyes magyarok által lakott településen. Lehetőleg még mielőtt megkezdődne a délszláv háborúk utóvédharca: a Szerbia határain túli lakóhelyeiről elűzött szerbség új lakóhelyének, a soknemzetiségű Vajdaságnak az erőszakos homogenizálása. Mert akkor már tényleg nem marad más hátra, mint nemzetközi békefenntartók idehelyezésének a kérelmezése.

*A cikk megírása után a Magyar Szó 2005. augusztus 26-i számában arról tudósít, hogy Josep Lloveras Soler nagykövetet, az Európa Bizottság belgrádi irodavezetőjét Bojan Pajtić, a Tartományi Végrehajtó Tanács elnöke és Egeresi Sándor, a Tartományi Képviselőház alelnöke úgy tájékoztatták, miszerint „a tartományban a nemzetek közötti viszonyok jók, és nincsenek nacionalista jellegű kilengések”. Néhány napra rá ugyancsak a Magyar Szóból értesülhettünk arról, hogy kézigránát (netán csak petárda?) robbant Szabadkán, Kasza Józsefnek, a VMSZ elnökének a háza közelében, aminek rettenetes sajtóvisszhangja lett: a VMSZ a hírközlés minden eszközét felhasználva igyekezett szétkürtölni a világban a pártvezetőt ért inzultust. Ha tehát magyar fiatalokat félholtra vernek, az nem nacionalista kilengés, de ha a VMSZ-elnökre ráijesztenek, az már atrocitás a javából!

Dolgozatírás mint keresetkiegészítés

Hajdanában egy érettségi dolgozat címe még nálunk is hétepcsétes titoknak számított. Annak idején, amikor még az én generációm érettségizett (vagy záróvizsgázott) a szóban forgó anyanyelvi dolgozattal és a matematikadolgozat feladatai a legszigorúbb biztonsági intézkedések mellett, lepecsételten kerültek az iskolaigazgatók kezébe, majd onnan az iskola páncélszekrényébe, és csak a „nagy napon” volt szabad az azokat tartalmazó borítékot felbontani, és „zárt helyen” – rendszerint az alma mater ez alkalomból ünnepélyesen feldíszített tornatermében – a táblára felírva közzé-

tenni az érettségiző (záróvizsgázó) diákok és a rájuk felügyelő tanárok számára. Igaz, még a legszigorúbb felügyelet mellett is megtörtént, hogy az érettségi dolgozat címe vagy a matekpélda kidolgozás közben „kiszivárgott” a mellékhelyiségen keresztül, amelynek használatát 4-5 órára azért mégsem lehetett megtiltani, majd a kész dolgozat vagy a megoldott matekpélda ugyanezen az úton „visszaszivárgott” a segélyért folyamodók kezébe. Mi tagadás, egyetemistaként magam is lekörmölttem egy ilyen dolgozatot (még hozzá szerb nyelvűt!) a gimnázium előtti parkban egy rendkívül csinos, érettségiző kislánynak, akinek sajnos már a nevére sem emlékszem, sőt arra sem, hogy milyen kalkulust kapott sikeres partizánakció nyomán, de hát azóta már kétszer 25 esztendő évgyűrűi sorakoznak azoknak a parkbeli fáknak a törzsén, amelyek alatt én azt a – remélem sikerült! – dolgozatot kiizzadtam.

Később, amikor már magam is az említett patinás tanintézet tanára voltam, megszűnt a központilag kiagyalta érettségidolgozat-témák rendszere, az egyre demokratikusabbá váló oktatási gyakorlat a terepen működő pedagógusokra bízta a dolgozattal kapcsolatos megfigyelését (sőt nem is egyet, mint a mi időkben, hanem minden alkalommal hat-hat cím kitalálását, hátha a bő választékban akad olyan is, amiről a maturandusoknak eszükbe jut valami épkezláb gondolat).

Persze, naivítás volna azt hinni, hogy ilyen csinyekre csupán a zentai középiskolások voltak képesek, bizonyára történtek hasonló esetek a világ más tájain is. Sőt még országos méretű kódfeltörések is előfordultak, mint például az arab-izraeli háborúk idején, amikor az izraeli titkosszolgálat, a MOSZAD azzal igyekezett szellemi fölényét demonstrálni és az ellenséget demoralizálni, hogy az érettségi vizsga megkezdése előtt rádió közölte az egyiptomi oktatási minisztérium által szintén rádió leadott matematikafeladatok megoldását. Mára már, úgy tűnik, középiskolásaink is elérték ezt a műszaki szintet: erről tanúskodik a magyar diákok teljesítménye az idei nyári érettségi vizsga idején.

Nálunk azóta már mindenestre sajátos módon oldották meg a zárthelyi dolgozatok titkosságának kérdését – legalábbis ami az anyanyelvi dolgozattal illeti. Az történt ugyanis, hogy időközben az érettségi vizsgákat alaposan leegyszerűsítették: a szóbelieket (anyanyelvből, idegen nyelvből, történelemből, matematiká-

ból, fizikából és kémiából) eltörölték, illetőleg egy választott tárgyból írt nem zárthelyi értekezéssel („diszsertációval”) és annak szóbeli megvédésével helyettesítették – akárcsak a doktori titulus megszerzésének esetében. (A nemzetiségi tanulók többletmegethelése is megszűnt a szerb nyelvből és irodalomból addig számukra is kötelező írásbeli és szóbeli vizsga eltörlésével.)

A „házigolgozat”-írás kötelezettségének a bevezetésével viszont kialakult egy többé-kevésbé jól jövedelmező „iparág”: a házigolgozatok anyagi ellenszolgáltatásért történő megírása. Ez manapság számos állás nélküli tanárnak vagy facér egyetemi hallgatónak nyújt „tisztességes” mellékkeresetet, számtalan „vén diáknak” viszont meghozta a hön áhított érettségi diplomát, amelynek megszerzése a 3-4 zárthelyi dolgozat és 7-8 szóbeli vizsga sikeres abszolválásának feltételével reménytelen vállalkozásnak bizonyult a számukra.

Csak hogy – mint minden jónak – ennek a rendszernek is vége szakadt egyszer, sőt magának a gimnáziumnak is mint középiskolának is. A fáma szerint akkori oktatásügyi miniszterünk, akinek csupán inasiskolai végzettsége volt, úgy vélte, hogy „elitiskolára” nincs szükség, ezért a négyéves középiskolai oktatást 2x2 éves „tanfolyamokra” osztotta fel. A hol 9-10. osztálynak, hol „szakirányú” középiskolának nevezett (bár semmiféle szakosítást sem nyújtó) iskola, amelynek egyetlen előnye volt, hogy jóformán mindenütt meg lehetett nyitni, ahol általános iskola működött, és így legfeljebb csak a kétéves – hivatásirányúnak” nevezett szakközépiskolát kellett egyeseknek lakóhelyükön kívül végezniük. Ez utóbbi viszont számtalan „szakma” tanulását tette lehetővé a jogi vagy a kulturológiai szaktól az ács-, a kovács- vagy a szakácsszakmáig.

Ez az „előny” viszont eltörpült az első fokozat azon hátránya mellett, hogy a két évre „besűrített” gimnáziumi tananyaggal sokan nem voltak képesek megbirkózni, a beiratkozottaknak közel egyharmada el sem jutott az (anyanyelv mellett) kizárólag szaktantárgyakat oktató kétéves „hivatásirányú” iskolák valamelyikébe. Az általános ismereteket nyújtó szakirányú iskolát szerb eredetiben „usmereno”-nak nevezték. A bevezetésére vonatkozó tartományi törvény (ti. ezen a téren is a Vajdaság lett a kísérleti telep) szövegébe azonban – hogy, hogy nem – „usereno obrazovanje” került. A Hivatalos Lap magyar nyelvű változatának tréfás kedvű

fordítója nem kis kajánsággal megkérdezte a lap lektorát: „Jó lesz, ha én ezt az usereno obrazovanje-t szarirányú oktatásnak fordítom?” Hát bizony erről mind a mai napig vitatkozhatnánk!

A nagy hűhóval beharangozott (ki tudja, hanyadik?) iskolareform végül is szerencsésen kifulladt (1978 és 1994 között működött), de az újra megindult „elitiskola” kelléktárából sem törölték a házilag megírandó „értekezést”. Emellett bevezettek egy új csodabogarat: a zárthelyi dolgozat előre megadott címét. Ez jelenleg úgy működik (legalábbis minálunk, Zentán), hogy az anyanyelv tanára idejekorán megadhat dolgozattípusát a majdani érettségizőknek, amely címek közül négy fog a megmérettetés napján és a zárthelyi dolgozat színhelyén a táblára felkerülni, s ezekből kell a maturandusnak egyet kiszúrnia és „feldolgoznia”. No, már most egyszerű valószínűség számításokkal is kikalkulálható, hogy ennek sikeréhez mindössze arra van szükség, hogy a fent említett érettségiző legalább három témát megírasson egy arra alkalmas személlyel (Lásd fentebb), azokat jól bemagolja, majd a megmérettetés napján a megfelelő dolgozatot emlékezetből papírra vesse.

Hogy mindebből mi a haszna tanárnak, tanulóknak vagy az iskolának, azt nem lehet tudni, de hogy az idők folyamán mindebből profitábilis iparág jött létre, az már biztos. Egyesek 15-20 eurót is elkérnek egy-egy „puska” elkészítéséért, ami hárommal megszorozva akár egyhavi albérlet árát is kiteszi. A 20 oldalasnál is több „értekezés” elkészítése természetesen még tete-mesebb összegre rúg, s mindebből csupán annyi a haszon, hogy a diákot nem kell megtanítani az írásbeli dolgozat elkészítésének, bizony, nem egyszerű művelétre.

Kár, hogy azért jobbadán idényjellegű a munka, bár mostanában egyre többen érdeklődnek iskolai magyar és szerb írásbeli dolgozatok megszerkesztése ügyében, minthogy a gyakorló tanárok közül is egyre többen „szivárogtatják ki” a soron következő zárthelyi dolgozat témáját vagy témáit, hogy tanítványaik „felkészülhessenek” a feladat sikeres megoldására. Mindenesetre így mindkét fél számára kevesebb fáradsággal jár a dolog, mintha megtanítanák diákjaikat gondolataik megfelelő módon történő formába öntésére. De hát talán már nincs is szükség Demoszthenészre és Ciceróra, a globalizmus korának polgárideálja a termelésre és fo-

gyasztásra programozott organikus robot, aki ismereteit általában a képernyőről vagy zanzásított, mondatokká nem rendeződött utasítások szövegeiből meríti.

Erre utalnak egyébként a ma „szépirodalom címen forgalmazott halandzsaszövegek is, amelyekből egyértelműen kiderül, hogy egyszer s mindenkorra vége az író – irodalmi mű – olvasó konvencionális hármasság egységnek, amelyet elsősorban a gondolatközlés és az ismeretszerzés vágya tartott működésben. Ennek helyére ma már a szerző kiadó – irodalmi mű hármasa

állt, amely olvasók híján is egészen jól funkcionál – alapítványok által kezelt pénzeszközök segítségével.. S ennek még az az előnye is megvan, hogy az így létrejött szövegeknek nem lévén semmiféle üzenete, felesleges dolog a holnap íróit megtanítani a mondanivaló megformálásának csínjára-bínjára. Elég az is, ha emlékezőtehetségüket megedzzük az előre gyártott szövegek memorizálása és reprodukálása céljából, minthogy a jövő társadalmi-politikai életében is leginkább csak erre lesz szükség.

